

УСТАНОВА АДУКАЦЫІ «ПОЛАЦКІ ДЗЯРЖАЎНЫ УНІВЕРСІТЭТ»

ЗАЦВЯРДЖАЮ
Рэктар УА «ПДУ»

_____ Д.М. Лазоўскі

Дата зацвярджэння:
Рэгістрацыйны № УД-_____ /р.

Канфесійная гісторыя Беларусі XIX – XX стагоддзяў.

Вучэбная праграма для спецыяльнасці:

1-21 03 01 «Гісторыя (па кірунках)».

Кірунак спецыяльнасці: 1-21 03 01-01 «Гісторыя (айчынная і ўсеагульная)»

Гісторыка-філалагічны факультэт

Кафедра айчыннай і ўсеагульнай гісторыі

Курс: 3

Семестр: 5

Лекцыі: 26 гадзін

Практычныя (семінарскія) заняткі: 12
гадзін

Залік: 8 семестр

Усяго аўдыторных гадзін
па дысцыпліне: 38

Форма атрымання вышэйшай адукацыі:
вочная

Усяго гадзін па дысцыпліне: 68

Склаў: Чараўко Віктар Уладзіміравіч,
выкладчык кафедры айчыннай і ўсеагульнай гісторыі,
магістр гістарычных навук

2010 г.

Вучэбная праграма складзена на аснове вучэбнай праграмы «Канфесійная гісторыя Беларусі XIX – XX стагоддзяў» для спецыяльнасці 1-21 03 01 «Гісторыя» (дата зацвярджэння _____ 2010 г., рэгістрацыйны № УД-_____/р.) у адпаведнасці з пп. 6.1., 6.8. – 6.10. «Парадка распрацоўкі, зацвярджэння і рэгістрацыі вучэбных праграм для першай ступені вышэйшай адукацыі».

Разгледжана і рэкамендавана да зацвярджэння ў якасці вучэбнай праграмы на пасяджэнні кафедры айчыннай і ўсеагульнай гісторыі.

_____, № пратакола _____.

Загачык кафедры
айчыннай і ўсеагульнай гісторыі

_____ Д.У. Дук

Разгледжана і рэкамендавана да зацвярджэння метадычнай камісіяй гісторыка-філалагічнага факультэта.

_____, № пратакола _____.

Старшыня

_____ І.Г. Лебедзева

Адобрана і рэкамендавана да зацвярджэння Навукова-метадычным саветам
УА «ПДУ»

_____, № пратакола _____.

Старшыня

_____ В.В. Булах

ЗМЕСТ

1. ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА	3
2. ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА МАТЭРЫЯЛА.....	6
3. ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА ДЫСЦЫПЛІНЫ	9
4. ІНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНАЯ ЧАСТКА.....	13
4.1. Семінарскія заняткі.	13
4.2. Спіс рэкамендуемай літаратуры.	14
4.3. Прыкладная тэматыка рэфератаў.	16
4.4. Прыкладныя тэставыя заданні (узор).....	17
4.5. Прыкладны спіс пытанняў да заліку.	18
5. ПРАТАКОЛ УЗГАДНЕННЯ ВУЧЭБНАЙ ПРАГРАМЫ З ІНШЫМІ ДЫСЦЫПЛІНАМІ СПЕЦЫЯЛЬНАСЦІ.....	19

1. ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

«Канфесійная гісторыя Беларусі XIX – XX стагоддзяў» уяўляе сабой вучэбную дысцыпліну, прысвечаную разгляду рэлігійных працэсаў на Беларусі ў XIX – XX стст. – у перыяд сістэмнай трансфармацыі грамадства, радыкальных змен у становішчы канфесій і радыкальнага пераасэнсавання ролі рэлігіі ў цэлым.

Вылучэнне канфесійнай гісторыі Беларусі XIX – XX стст. у асобны прадмет азначае не разгляд гісторыі рэлігійных плыняў паасобку, а комплекснае іх вывучэнне ў кантэксце агульнанацыянальнай гісторыі. Гэта дае магчымасць выходзіць за адносна вузкія рамкі гісторыі кожнай асобна ўзятай канфесіі, бачыць узаемны ўплыў рэлігійных плыняў і ўздзеянне на іх з боку дзяржавы, тлумачыць падзеі і з’явы з надканфесійных пазіцый. У выніку атрымліваецца цэласны малюнак унутры-, міжканфесійнага і царкоўна-дзяржаўнага ўзаемадзеяння, якое мела месца на Беларусі ў XIX – XX стагоддзях.

З’яўляючыся асобнай дысцыплінай, тэматычна «Канфесійная гісторыя Беларусі XIX – XX стагоддзяў» ўяўляе раздзел айчыннай гісторыі. Таму вывучэнне дысцыпліны спрыяе больш поўнаму засваенню гісторыі Беларусі праз паглыбленае вывучэнне такога важнага аспекта айчыннай гісторыі, як рэлігійная гісторыя. Для вырашэння пастаўленых задач у межах «Канфесійнай гісторыі Беларусі XIX – XX стагоддзяў» актуалізуюцца і сістэматызуюцца веды, атрыманыя студэнтамі пры вывучэнні сумежных дысцыплін, даецца тэарэтычная база для аналізу гістарычных фактаў. Атрыманыя веды могуць быць з плёнам выкарыстаны студэнтамі пры напісанні курсавых і дыпломных работ па гісторыі Беларусі.

Акрамя гісторыі Беларусі, «Канфесійная гісторыя Беларусі XIX – XX стагоддзяў» цесна звязана з такімі дысцыплінамі, як «Гісторыя рэлігіі», «Крыніцазнаўства гісторыі Беларусі», «Гістарыяграфія гісторыі Беларусі», «Гісторыя Расіі і Украіны», «Канфесійная гісторыя Беларусі X – XVIII стагоддзяў». Міждысцыплінарныя сувязі двухбаковыя і носяць разнастайны характар. У адных выпадках у межах «Канфесійнай гісторыі Беларусі XIX – XX стагоддзяў» згадваюцца факты, падрабязна вывучаныя ў межах іншай дысцыпліны, у другіх – падрабязна вывучаюцца працэсы, закранутыя пры вывучэнні іншых дысцыплін, у трэціх – інфармацыя тэарэтычнага характару, атрыманая пры вывучэнні сумежнага прадмета, нападўняецца канкрэтна-гістарычным сэнсам, у чацвёртых – адбываецца выкарыстанне і ўдасканалванне ўменняў, сфарміраваных пры вывучэнні іншай дысцыпліны.

Мэта выкладання і вывучэння дысцыпліны «Канфесійная гісторыя Беларусі XIX – XX стагоддзяў» – праз засваенне і асэнсаванне вучэбнага матэрыяла спрыяць фарміраванню ў студэнтаў сацыяльна-прафесійнай кампетэнтнасці, якая дазваляе спалучыць акадэмічныя, сацыяльна-асабістыя і прафесійныя кампетэнцыі для вырашэння задач у прафесійнай і сацыяльнай сферах. Студэнт павінен валодаць наступнымі кампетэнцыямі:

- акадэмічнымі:
 - валодаць базавымі навукова-тэарэтычнымі ведамі па гісторыі канфесій на Беларусі ў XIX – XX стст. і выкарыстоўваць іх для вырашэння тэарэтычных і практычных задач;
 - валодаць сістэмным і параўнальным аналізам;
 - валодаць даследчыцкімі навыкамі;
 - умець працаваць самастойна;
 - валодаць міждысцыплінарным падыходам пры вырашэнні задач;
- сацыяльна-асабовымі:
 - быць здольным да сацыяльнага ўзаемадзеяння;
 - валодаць здольнасцю да міжасабовых камунікацый;
 - быць здольным да крытыкі і самакрытыкі;
 - умець працаваць у калектыве;
 - быць здольным да самастойнага навучання;

- умець фарміраваць уласнае меркаванне;
- быць здольным выкарыстоўваць атрыманыя веды;
 - прафесійнымі:
- фармуліраваць і вырашаць задачы, узнікшыя ў працэсе навукова-даследчай і вучэбнай дзейнасці;
- выкарыстоўваць неабходныя метады даследавання зыходзячы з патрэб канкрэтнай сітуацыі;
- рыхтаваць даклады, рэфераты, аналітычныя матэрыялы;
- валодаць сучаснымі электроннымі рэсурсамі і камп'ютэрнымі сродкамі пошука інфармацыі;
- мець навыкі працы з камп'ютэрам;
- дыялектычна мысліць і аргументаваць свой пункт погляду, аналізаваць факты.

Прыярытэтным з'яўляецца фарміраванне і развіццё ўмення працаваць самастойна, умення працаваць з гістарычнымі крыніцамі, спецыяльнай (манаграфічнай і даведачнай) літаратурай. Для гэтага прадугледжана абмеркаванне дыскусійных пытанняў на калоквіумах і ў ходзе дыскусій, творчыя пісьмовыя заданні, падрыхтоўка і абарона рэфератаў.

Задачи выкладання і вывучэння дысцыпліны:

- вызначэнне і вывучэнне асноўных тэндэнцый развіцця рэлігійных працэсаў на беларускіх землях у XIX – XX стагоддзях, даследаванне вылучаных перыядаў айчыннай канфесійнай гісторыі ў кантэксце агульнага развіцця грамадства і дзяржавы, паказ падзей айчыннай рэлігійнай гісторыі ў кантэксце агульнагістарычнага і агульнаеўрапейскага працэсу;
- развіццё ўменняў выкарыстання міждысцыплінарных сувязяў праз актуалізацыю ведаў і ўменняў па сумежных дысцыплінах («Гісторыі рэлігіі», «Крыніцазнаўству гісторыі Беларусі», «Гістарыяграфіі гісторыі Беларусі», «Гісторыі Расіі і Украіны», «Канфесійнай гісторыі Беларусі X – XVIII стагоддзяў», «Гісторыі Беларусі»);
- развіццё ўменняў усебаковага аналізу гістарычных фактаў;
- развіццё ўменняў самастойна здабываць інфармацыю, працаваць з гістарычнымі крыніцамі і спецыяльнай (манаграфічнай і даведачнай літаратурай), выкарыстоўваць атрыманыя веды для вырашэння інфармацыйна-пошукавых, навуковых і іншых задач.

Выпускнік павінен:

- ведаць:
 - асноўныя тэндэнцыі развіцця рэлігійных працэсаў на беларускіх землях у XIX – XX стагоддзях;
 - асноўныя падыходы пры вывучэнні канфесійнай гісторыі Беларусі XIX – XX стагоддзяў;
 - ролю і месца беларускіх зямель у канфесійнай гісторыі XIX – XX стагоддзяў;
 - асноўныя факты канфесійнай гісторыі Беларусі XIX – XX стагоддзяў (падзеі, храналогію, персаналіі);
 - спецыяльную тэрміналогію;
- умець:
 - прымяняць агульнагістарычныя прынцыпы аб'ектыўнасці і гістарызму пры вывучэнні і характарыстыцы канфесійнай гісторыі Беларусі XIX – XX стагоддзяў;
 - карыстацца прынцыпам міждысцыплінарнасці і інтэгратыўнасці пры вывучэнні канфесійнай гісторыі Беларусі XIX – XX стагоддзяў;
 - аналізаваць і характарызаваць канфесійныя працэсы на Беларусі XIX – XX стагоддзях;
 - працаваць з крыніцамі і спецыяльнай літаратурай пры вывучэнні канфесійнай гісторыі Беларусі XIX – XX стагоддзяў.

У ліку педагагічных метадык і тэхналогій, што спрыяюць актывізацыі пазнавальнай творчай дзейнасці студэнтаў і набыццю імі вопыту самастойнага вырашэння задач,

прапануецца выкарыстоўваць тэхналогіі праблемна-модульнага і модульна-рэйтывага навучання.

Пры дыягностыцы сфарміраванасці кампетэнцый выкарыстоўваюцца наступныя галоўныя сродкі: крытэрыяльна-арыентаваныя тэсты, кантрольныя, праверачныя работы, рэфераты, праекты і інш. Ацэнка вучэбных дасягненняў студэнтаў па «Канфесійнай гісторыі Беларусі XIX – XX стагоддзяў» ажыццяўляецца па дзесяцібальнай шкале. Для ацэнкі вучэбных дасягненняў студэнтаў выкарыстоўваюцца крытэрыі, зацверджаныя Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь.

2. ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА МАТЭРЫЯЛА

ТЭМА І ЗМЕСТ ЛЕКЦЫІ	Колькасць гадзін
<p>1. УВОДЗІНЫ</p> <p>1.1. Мэта і задачы вывучэння канфесійнай гісторыі Беларусі XIX – XX стагоддзяў</p> <p>1.2. Гістарыяграфія пытання.</p> <p>1.3. Крыніцы канфесійнай гісторыі Беларусі XIX – XX стагоддзяў.</p>	2
<p>2. ХРЫСЦІЯНСКІЯ КАНФЕСІІ НА БЕЛАРУСІ ПАСЛЯ ПАДЗЕЛАЎ РЭЧЫ ПАСПАЛІТАЙ (1772 – пачатак 1860-х гадоў)</p> <p>2.1. Уключэнне беларускіх зямель у расійскую мадэль міжканфесійнага і царкоўна-дзяржаўнага ўзаемадзеяння. Расія – шматканфесійная краіна. Праваслаўе як дзяржаўная рэлігія і ідэалогія. Становішча іншых канфесій. Міжканфесійнае і царкоўна-дзяржаўнае ўзаемадзеянне ў Расійскай імперыі. Канфесійная інтэграцыя беларускіх зямель.</p> <p>2.2. Змены ў становішчы праваслаўнай царквы. Праваслаўная царква на беларускіх землях на момант падзелу Рэчы Паспалітай. Змены ў становішчы праваслаўнай царквы. Нівеліроўка адметнасцяў праваслаўя на Беларусі.</p> <p>2.3. Становішча каталіцкага касцёлу на Беларусі. Адносіны да каталіцтва. Непаслядоўнасць канфесійна-палітычнага курсу. Іезуіты. Касцёл у паўстанні 1830-1831 гг.</p> <p>2.4. Уніяцкая царква: паміж лацінізацыяй і русіфікацыяй. Ліквідацыя унії. Становішча уніяцкай царквы. Уніяцка-праваслаўнае і уніяцка-каталіцкае ўзаемадзеянне. Полацкі царкоўны сабор 1839 г. і ліквідацыя уніяцтва.</p> <p>2.5. Пратэстанцкія плыні на Беларусі.</p> <p>2.6. Стараверства на Беларусі.</p>	4
<p>3. КАНФЕСІЙНАЯ ПАЛІТЫКА ЦАРЫЗМУ ў 1860-х – пачатку 1900-х гадоў</p> <p>3.1. Паўстанне 1863 г. і царкоўна-ідэалагічныя наступствы. Паўстанне 1863 г. і ўдзел у ім вернікаў і духавенства розных канфесій. Рэакцыя ўрада.</p> <p>3.2. Праваслаўная царква – апора ўрада. Узмацненне падтрымкі праваслаўнай царквы. Русіфікацыя праз царкоўныя інстытуты. Агітацыйная дзейнасць праваслаўнай царквы.</p> <p>3.3. Каталіцкі касцёл у 1860-х – пачатку 1900-х гг.</p> <p>3.4. Стараверства і пратэстантызм на Беларусі ў 1860-х – пачатку 1900-х гг.</p>	2
	2

<p>4. КАНФЕСІІ І ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЕ ЖЫЦЦЁ ў 1905 – 1917 гадах</p> <p>4.1. Рэлігія і сістэмная трансфармацыя грамадства. Крызіс рэлігійнасці. Рэлігія ў індустрыяльным грамадстве. Рэлігійныя плыні і палітычнае жыццё.</p> <p>4.2. Указ аб верацярпімасці і яго наступствы. Змены ў стане хрысціянскіх канфесій. Страта праваслаўем манапольнага становішчы. Ажыўленне дзейнасці каталіцкага касцёлу. Становішча іншых хрысціянскіх канфесій.</p> <p>4.3. Нацыянальныя аспекты ў дзейнасці хрысціянскага духавенства. Беларускае нацыянальнае адраджэнне. Нацыянальныя аспекты ў дзейнасці каталіцкага касцёлу і праваслаўнай царквы.</p>	
<p>5. НЕХРЫСЦІЯНСКІЯ КАНФЕСІІ НА БЕЛАРУСІ ў 1772 – 1917 гадах</p> <p>5.1. Іудаізм. Артадаксальны іудаізм і хасідызм. «Мяжа яўрэйскай аселасці».</p> <p>5.2. Мусульманства.</p>	2
<p>6. КАНФЕСІЙНАЯ СІТУАЦЫЯ НА БЕЛАРУСІ у 1920-х – 1930-х гадах.</p> <p>6.1. Месца рэлігіі ў савецкім грамадстве. Грамадска-палітычныя і эканамічныя катаклізмы 1917 – 1930-х гадоў і рэлігійнасць грамадства. Рэлігія і розныя групы насельніцтва. Статус царквы ў сацыялістычным грамадстве. Рэлігія – «опіум для народа».</p> <p>6.2. Канфесійная палітыка савецкай ўлады. Антырэлігійная дзейнасць дзяржаўных, партыйных і грамадскіх структур. Роля органаў дзяржаўнага ахоўнага і прапаганда. Акцыя па ўскрыццю мошчаў святых. Рэпрэсіі супраць духавенства.</p> <p>6.3. Становішча праваслаўнай царквы ў БССР. Крызіс праваслаўнай царквы. Абнаўленцы. Унутрыцаркоўная барацьба. Пытанне аўтакефаліі.</p> <p>6.4. Каталіцкі касцёл у БССР.</p> <p>6.5. Становішча іншых канфесій у БССР.</p> <p>6.6. Канфесійная палітыка Польскай дзяржавы ў Заходняй Беларусі.</p> <p>6.7. Становішча праваслаўнай царквы.</p> <p>6.8. Нацыянальныя аспекты ў дзейнасці каталіцкага касцёла.</p> <p>6.9. Канфесійная сітуацыя пасля ўз'яднання Заходняй Беларусі з БССР</p>	4
<p>7. РЭЛІГІЙНАЕ ЖЫЦЦЁ ў ГАДЫ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ</p> <p>7.1. Рэлігійная палітыка акупацыйных улад.</p> <p>7.2. Змены ў канфесійнай палітыцы савецкай улады.</p> <p>7.3. Духавенства і пытанні супраціўлення і калабарацыі.</p>	2

<p>8. РЭЛІГІЙНАЯ СІТУАЦЫЯ НА БЕЛАРУСІ ў 1944 – пачатку 1990-х гадоў</p> <p>8.1. Дзяржаўная канфесійная палітыка ў першыя пасляваенныя гады. 8.2. Узмацненне палітычнага ўціску ў гады палітычнай «адлігі». 8.3. Лібералізацыя і аднаўленне наступлення на рэлігійнае жыццё ў часы «застою». 8.4. Сістэмны крызіс сацыялістычнай сістэмы і лібералізацыя рэлігійнага жыцця ў канцы 1980-х – пачатку 1990-х гадоў.</p>	4
<p>9. РЭЛІГІЯ І ЦАРКВА ў СУЧАСНЫМ БЕЛАРУСКІМ ГРАМАДСТВЕ</p> <p>9.1. Канфесійная палітра беларускага грамадства. Колькасць вернікаў. Дынаміка росту. Вядучыя канфесіі.</p> <p>9.2. Нацыянальныя матывы ў дзейнасці канфесійных плыняў.</p> <p>9.3. Дзяржаўная рэлігійная палітыка: у пошуках аптымальнай мадэлі.</p> <p>9.4. Рэлігія і царква ў сучасным беларускім грамадстве: праблемы і перспектывы.</p>	4
<p>Усяго за семестр:</p>	26

3. ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА ДЫСЦЫПЛІНЫ

Нумар тэмы, занятка	Назва тэмы; пералік вивучаемых пытанняў	Колькасць аўдыторніх гадзін		Матэрыяльнае забеспячэнне	Літаратура	Форма кантролю ведаў
		Лекцыі	Практычныя (семінарскія) заняткі			
1.	Уводзіны	2				
1.1.	<u>Уводзіны</u> 1. Мэта і задачы вивучэння дысцыпліны. 2. Гістарыяграфія пытання. 3. Крыніцы канфесійнай гісторыі Беларусі XIX – XX стагоддзяў.	2		Прэзентацыя	2, 13, 16	
2.	Хрысціянскія канфесіі на Беларусі пасля падзелаў Рэчы Паспалітай.	4	2			
2.1.	<u>Хрысціянскія канфесіі на Беларусі пасля падзелаў Рэчы Паспалітай</u> 2.1. Уключэнне беларускіх зямель у расійскую мадэль міжканфесійнага і царкоўна-дзяржаўнага ўзаемадзеяння. 2.2. Змены ў становішчы праваслаўнай царквы. 2.3. Становішча каталіцкага касцёлу на Беларусі. 2.4. Уніяцкая царква: паміж лацінізацыяй і русіфікацыяй. Ліквідацыя уніі. 2.5. Становішча уніяцкай царквы. Уніяцка-праваслаўнае і уніяцка-каталіцкае ўзаемадзеянне. Полацкі царкоўны сабор 1839 г. і ліквідацыя уніяцтва. 2.6. Пратэстанцкія плыні на Беларусі. 2.7. Стараверства на Беларусі.	4		Прэзентацыя	2, 13, 15, 16	
2.2.	<u>Хрысціянскія канфесіі на Беларусі пасля падзелаў Рэчы Паспалітай.</u>		2		2, 13, 15, 16	Вуснае

	1. Уключэнне беларускіх зямель у расійскую мадэль міжканфесійнага і царкоўна-дзяржаўнага ўзаемадзеяння. 2. Змены ў становішчы праваслаўнай царквы. 3. Становішча каталіцкага касцёлу на Беларусі. 4. Уніяцкая царква і ліквідацыя уніі					апытанне
2, 133.	Канфесійная палітыка царызму ў 1860-х – пачатку 1900-х гадоў.	2	2			
3.1.	<u>Канфесійная палітыка царызму ў 1860-х – пачатку 1900-х гадоў</u> 1. Паўстанне 1863 г. і царкоўна-ідэалагічныя наступствы. 2. Праваслаўная царква – апора ўрада. 3. Каталіцкі касцёл у 1860-х – пачатку 1900-х гг. 4. Стараверства і пратэстантызм на Беларусі ў 1860-х – пачатку 1900-х гг.	2		Прэзентацыя	2, 7, 13, 15	
3.2.	<u>Канфесійная палітыка царызму ў 1860-х – пачатку 1900-х гадоў.</u> 1. Паўстанне 1863 г. і царкоўна-ідэалагічныя наступствы. 2. Становішча праваслаўнай царквы. 3. Становішча каталіцкага касцёлу. 4. Стараверства і пратэстантызм на Беларусі ў 1860-х – пачатку 1900-х гг.		2		2, 7, 13	Пісьмовае апытанне
4.	Канфесіі і грамадска-палітычнае жыццё ў 1905 – 1917 гадах.	2				
4.1.	<u>Канфесіі і грамадска-палітычнае жыццё ў 1905-1917 гадах.</u> 1. Рэлігія і сістэмная трансфармацыя грамадства. 2. Указ аб верацярпімасці і яго наступствы. 3. Нацыянальныя аспекты ў дзейнасці хрысціянскага духавенства.	2		Прэзентацыя	2, 13	
5.	Нехрысціянскія канфесіі на Беларусі ў 1772 – 1917 гадах.	2				
5.1.	<u>Нехрысціянскія канфесіі на Беларусі ў 1772 – 1917 гадах.</u> 1. Іудаізм. 2. Мусульманства.	2		Прэзентацыя	2, 13	
6.	Канфесійная сітуацыя на Беларусі ў 1920-х – 1930-х гадах.	4	2			
6.1.	<u>Канфесійная сітуацыя ў БССР ў 1920-х – 1930-х гадах.</u> 1. Месца рэлігіі ў новым грамадстве. 2. Канфесійная палітыка ўлады. 3. Становішча праваслаўнай царквы. 4. Каталіцкі касцёл на Беларусі.	2		Прэзентацыя	2, 7, 13, 21	

	5. Становішча іншых канфесій.					
6.2.	<u>Рэлігія і царква ў Заходняй Беларусі.</u> 1. Канфесійная палітыка Польскай дзяржавы ў Заходняй Беларусі. 2. Становішча праваслаўнай царквы. 3. Нацыянальныя аспекты ў дзейнасці каталіцкага касцёла. 4. Канфесійная сітуацыя пасля ўз'яднання Заходняй Беларусі з БССР.	2			2, 7, 13, 21	
6.3.	<u>Канфесійнае жыццё на Беларусі ў 1920-х – 1930-х гадах.</u> 1. Месца рэлігіі ў новым грамадстве. 2. Канфесійная палітыка ўлады. 3. Становішча праваслаўнай царквы. 4. Становішча каталіцкага касцёлу. 5. Рэлігійная сітуацыя ў Заходняй Беларусі		2		2, 7, 13, 21	Калоквіум
7.	<u>Рэлігійнае жыццё ў гады Вялікай Айчыннай вайны.</u>	2	2			
7.1.	<u>Рэлігійнае жыццё ў гады Вялікай Айчыннай вайны.</u> 1. Рэлігійная палітыка акупацыйных улад. 2. Змены ў канфесійнай палітыцы савецкай улады. 3. Духавенства і пытанні супраціўлення і калабарацыі	2		Прэзентацыя	2, 7, 13, 14, 15	
7.2.	<u>Рэлігійнае жыццё ў гады Вялікай Айчыннай вайны.</u> 1. Рэлігійная палітыка акупацыйных улад. 2. Змены ў канфесійнай палітыцы савецкай улады. 3. Духавенства і пытанні супраціўлення і калабарацыі		2		2, 7, 13, 14	
8.	<u>Рэлігійная сітуацыя на Беларусі ў 1944 – пачатку 1990-х гадоў.</u>	4	2			
8.1.	<u>Рэлігійная сітуацыя на Беларусі ў 1944 – пачатку 1990-х гадоў.</u> 1. Дзяржаўная канфесійная палітыка ў першыя пасляваенныя гады. 2. Узмацненне палітычнага ўціску ў гады палітычнай «адлігі». 3. Лібералізацыя і аднаўленне наступлення на рэлігійнае жыццё ў часы «застою». 4. Сістэмны крызіс сацыялістычнай сістэмы і лібералізацыя рэлігійнага жыцця ў канцы 1980-х – пачатку 1990-х гадоў.	4		Прэзентацыя	2, 13, 14	
8.2.	<u>Рэлігійная сітуацыя на Беларусі ў 1944 – пачатку 1990-х гадоў.</u> 1. Дзяржаўная канфесійная палітыка ў першыя пасляваенныя гады. 2. Узмацненне палітычнага ўціску ў гады палітычнай «адлігі».		2		2, 13, 14	Вуснае апытанне

	3. Лібералізацыя і аднаўленне наступлення на рэлігійнае жыццё ў часы «застою». 4. Сістэмны крызіс сацыялістычнай сістэмы і лібералізацыя рэлігійнага жыцця ў канцы 1980-х – пачатку 1990-х гадоў..					
9.	Рэлігія і царква ў сучасным беларускім грамадстве.	4	2			
9.1.	<u>Рэлігія і царква ў сучасным беларускім грамадстве.</u> 1. Канфесійная палітра беларускага грамадства. 2. Нацыянальныя матывы ў дзейнасці канфесійных плыняў. 3. Дзяржаўная рэлігійная палітыка: у пошуках аптымальнай мадэлі. 4. Рэлігія і царква ў сучасным беларускім грамадстве: праблемы і перспектывы.	2		Прэзентацыя	1, 2, 13, 17	
9.2.	<u>Рэлігія і царква ў сучасным беларускім грамадстве.</u> 1. Канфесійная палітра беларускага грамадства. 2. Нацыянальныя матывы ў дзейнасці канфесійных плыняў. 3. Дзяржаўная рэлігійная палітыка: у пошуках аптымальнай мадэлі. 4. Рэлігія і царква ў сучасным беларускім грамадстве: праблемы і перспектывы.		2		1, 2, 13, 17	Дыскусія

4. ІНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНАЯ ЧАСТКА

4.1. Семінарскія заняткі.

Нумар занятка	ТЭМА І ЗМЕСТ СЕМІНАРСКІХ ЗАНЯТКАЎ	Колькасць гадзін
1.	Хрысціянскія канфесіі на Беларусі пасля падзелаў Рэчы Паспалітай. 1. Уключэнне беларускіх зямель у расійскую мадэль міжканфесійнага і царкоўна-дзяржаўнага ўзаемадзеяння. 2. Змены ў становішчы праваслаўнай царквы. 3. Становішча каталіцкага касцёлу на Беларусі. 4. Уніяцкая царква і ліквідацыя уніі	2
2.	Канфесійная палітыка царызму ў 1860-х – пачатку 1900-х гадоў. 1. Паўстанне 1863 г. і царкоўна-ідэалагічныя наступствы. 2. Становішча праваслаўнай царквы. 3. Становішча каталіцкага касцёлу. 4. Стараверства і пратэстантызм на Беларусі ў 1860-х – пачатку 1900-х гг.	2
3.	Канфесійная сітуацыя на Беларусі ў 1920-х – 1930-х гадах. 1. Месца рэлігіі ў новым грамадстве. 2. Канфесійная палітыка ўлады. 3. Становішча праваслаўнай царквы. 4. Становішча каталіцкага касцёлу. 5. Рэлігійная сітуацыя ў Заходняй Беларусі.	2
4.	Рэлігійнае жыццё ў гады Вялікай Айчыннай вайны. 1. Рэлігійная палітыка акупацыйных улад. 2. Змены ў канфесійнай палітыцы савецкай улады. 3. Духавенства і пытанні супраціўлення і калабарацыі.	2
5.	Рэлігійная сітуацыя на Беларусі ў 1944 – пачатку 1990-х гадоў. 1. Дзяржаўная канфесійная палітыка ў першыя пасляваенныя гады. 2. Узмацненне палітычнага ўціску ў гады палітычнай «адлігі». 3. Лібералізацыя і аднаўленне наступлення на рэлігійнае жыццё ў часы «застою». 4. Сістэмны крызіс сацыялістычнай сістэмы і лібералізацыя рэлігійнага жыцця ў канцы 1980-х – пачатку 1990-х гадоў.	2
6.	Рэлігія і царква ў сучасным беларускім грамадстве. 1. Канфесійная палітра беларускага грамадства. 2. Нацыянальныя матывы ў дзейнасці канфесійных плыняў. 3. Дзяржаўная рэлігійная палітыка: у пошуках аптымальнай мадэлі. 4. Рэлігія і царква ў сучасным беларускім грамадстве: праблемы і перспектывы.	2
Усяго за семестр:		12

4.2. Спіс рэкамендуемай літаратуры.

1. Бабосов, Е.М. Динамика религиозности в независимой Беларуси / Е.М. Бабосов. – Мн., 1995.
2. Беларусь на мяжы тысячагоддзяў. – Мн.: БелЭн, 2000. – 432 с.; іл.
3. Борун, Е.Н. Монашеские общины города Полоцка: история, организация управления, характеристика братств в середине XIX – начале XX в. 00991
4. Ганчар, А.І. Дзейнасць рымска-каталіцкіх арганізацый на тэрыторыі Беларусі ў другой палове XIX – пачатку XX ст. (другая палова XIX – пачатак XX ст.) / А.І. Ганчар // Весці Нацыянальнай Акадэміі навук Беларусі. Серыя гуманітарных навук. – 2008. – № 2. – С. 49-58.
5. Ганчар, А.І. Увядзенне рускай мовы ў выкладанне закона божага ў рымска-каталіцкай царкве Беларусі (другая палова XIX – пачатак XX ст.) / А.І. Ганчар // Весці Нацыянальнай Акадэміі навук Беларусі. Серыя гуманітарных навук. – 2009. – № 2. – С. 62-69.
6. Гарошка, Л. Пад знакам “рускае і польскае веры” / Л. Гарошка // Спадчына. – 1997. – № 2. – С. 177-202.
7. Гісторыя Беларусі. У 6 т. Тт. 4-5. – Мінск: Энцыклапедыкс,
8. Глябовіч, А. Касцёл у няволі / А. Глябовіч // Спадчына. – 1994. – № 1. – С. 24-35.
9. Глябовіч, А. Касцёл у няволі / А. Глябовіч // Спадчына. – 1994. – № 2. – С. 19-28.
10. Глябовіч, А. Адроджаны касцёл / А. Глябовіч // Спадчына. – 1995. – № 3. – С. 27-43.
11. Даўгяла, Н.В. Уніяцкая царква на Беларусі: сучасны стан, перспектывы развіцця / Н.В. Даўгяла // Веснік Полацкага дзяржаўнага ўніверсітэта. Серыя А. Гуманітарныя навукі. – 2005. – № 1. – С. 83-86.
12. Дмитрук К.Е. Уніяцкія крестоносцы: вчера і сёння. – М.: Политиздат, 1988. – 381 с.; іл.
13. Канфесіі на Беларусі (канец XVIII – XX ст.) / В.В. Грыгор’ева [і інш.]. – Мн.: Экаперспектыва, 1988. – 338 с.
14. Короткая, Т.П. Христианство в Беларуси: история и современность / Т.П. Короткая [и др.]. – Мн.: Молодежное научное общество, 2000. – 71 с.
15. Мартос, А. Беларусь в исторической государственной и церковной жизни / А. Мартос. – Буэнос-Айрес: Б.и., 1966. – Репринт. – Мн.: Б.и., 1990. – 229 с.; іл.
16. Никольский, Н.М. История русской церкви / Н.М. Никольский. – Мн.: Беларусь, 1990. – 541 с.; іл.
17. Новикова, Л.Г. Основные характеристики динамики религиозности населения / Л.Г. Новикова // Социологические исследования. – 1998. – № 9. – С. 93-98 // [Электронный ресурс]: – Режим доступа: <http://ecsocman.edu.ru/images/pubs/2005/06/21/0000213796/018.NOVIKOVA.pdf>.
18. Патрыярх Ціхан і БНР // Спадчына. – 1997. – № 2. – С. 101-118.
19. Пішчулёнак, М. Пра час, калі здымалі званы / М. Пішчулёнак // Беларуская мінуўшчына. – 1997. – № 6. – С. 16-19.
20. Туронак, Ю. Беларускія марыяны ў Друі / Ю. Туронак // Спадчына. – 1991. – № 5. – С. 51-56.
21. Туронак, Ю. Міжваенная унія ў Заходняй Беларусі / Ю. Туронак // Спадчына. – 1992. – № 5. – С. 73-78.
22. Унія в документах: Сб. / Сост. В.А. Теплова, З.И. Зуева. – Мн.: Лучи Софии, 1997. – 520 с.; іл.
23. Цеплякоў, А. Езуіты і Беларусь: на мяжы цывілізацый ці на скрыжаванні культур / А. Цеплякоў // Спадчына. – 2006. – № 2. – С. 55-67.

24. Цымбал, А.Г. Абвяшчэнне аўтакефаліі праваслаўнай царквы ў II Рэчы Паспалітай (першая палавіна 1920-х гг.) / А.Г. Цымбал // Весці Нацыянальнай Акадэміі навук Беларусі. Серыя гуманітарных навук. – 2009. – № 4. – С. 78-88.
25. Якунін, Г. Праўдзівае аблічча Маскоўскай патрыярхіі / Г. Якунін // Спадчына. – 1996. – № 6. – С. 119-155.

4.3. Прыкладная тэматыка рэфератаў.

1. Атэістычная дзейнасць Саюза ваяўнічых бязбожнікаў.
2. Статус царквы ў сацыялістычным грамадстве.
3. Указ аб верацярпімасці
4. Нацыянальныя аспекты ў дзейнасці каталіцкага касцёла і праваслаўнай царквы ў канцы XIX – пачатку XX ст.
5. Духавенства і пытанні супраціўленне і калабарацыі ў час Вялікай Айчыннай вайны.
6. Рэлігійны бум ці рэлігійны рэнесанс: канфесійныя працэсы ў канцы 1980-х – 1990-х гадах.
7. Праваслаўная царква ў Беларусі на сучасным этапе.
8. Каталіцкі касцёл ў Беларусі на сучасным этапе.
9. Пратэстанцкія плыні ў Беларусі на сучасным этапе.
10. Уніяцкая царква ў Беларусі на сучасным этапе.
11. Нацыянальныя аспекты ў дзейнасці рэлігійных плыняў на сучасным этапе.
12. З’яўленне хрысціянства на беларускіх землях: легенды і факты.
13. Іудаізм на Беларусі ў XIX – XX стст.
14. Іслам на Беларусі ў XIX – XX стст.
15. Стараабрадніцтва на Беларусі ў XIX – XX стст.

4.4. Прыкладныя тэставыя заданні (узор)

1. Прыклад тэставага задання на выбар аднаго варыянту адказа.

Саюз ваяўнічых бязбожнікаў – гэта:

1. падпольная антэрэлігійная арганізацыя;
2. грамадская антырэлігійная арганізацыя;
3. плынь у праваслаўнай царкве;
4. секта.

2. Прыклад тэставага задання на выбар некалькіх варыянтаў адказа.

Прычынамі заняпаду праваслаўя ў пачатку XX ст. з'яўляюцца:

1. маральна-ідэалагічны крызіс;
2. агульнае паніжэнне ролі рэлігіі ў тагачасным грамадстве;
3. нежаданне духавенства супрацоўнічаць з камуністычнай партыяй;
4. жорсткая канкурэнцыя з боку каталіцкага касцёла.

3. Прыклад тэставага задання на суаднясенне элементаў.

Суаднясіце рэлігійнага дзеяча і канфесію:

1. І. Лісоўскі	А. праваслаўе;
2. Г. Грубер	Б. каталіцтва;
3. Г. Каніскі	В. уніяцтва.

4. Прыклад тэставага задання на вызначэнне паслядоўнасці элементаў.

Вызначыце паслядоўнасць:

1. дзейнасць К. Свёнтэка ў якасці мітрапаліта;
2. дзейнасць Т. Кандрусевіча ў якасці мітрапаліта.

5. Прыклад тэставага задання на вызначэнне элемента:

Указ аб верацярпімасці быў прыняты ў г.

6. Прыклад тэставага задання на запаўненне пропускаў у тэксце.

Запоўніце пропускі:

У сучаснай структуры Беларускай праваслаўнай царквы вылучаюцца епархіі.

4.5. Прыкладны спіс пытанняў да заліку.

1. Гістарыяграфія і крыніцы па канфесійнай гісторыі Беларусі XIX – XX стст.
2. Уключэнне беларускіх зямель у расійскую мадэль міжканфесійнага і царкоўна-дзяржаўнага ўзаемадзеяння.
3. Змены ў становішчы праваслаўнай царквы на Беларусі ў 1772 – 1860-х гадах.
4. Становішча каталіцкага касцёлу на Беларусі ў 1772 – 1860-х гадах.
5. Уніяцкая царква на Беларусі ў 1772 – 1830-х гадах.
6. Полацкі царкоўны сабор 1839 г.
7. Пратэстанцкія плыні на Беларусі ў 1772 – 1860-х гадах.
8. Стараверства на Беларусі ў 1772 – 1860-х гадах.
9. Праваслаўная царква ў 1860-х гадах – пачатку XX стагоддзя.
10. Каталіцкі касцёл у 1860-х гадах – пачатку XX стагоддзя.
11. Нехрысціянскія веравызнанні ў 1772 – пачатку XX стагоддзя.
12. Указ аб верацярпімасці 1905 г. і лібералізацыя ў канфесійнай сферы.
13. Нацыянальныя аспекты ў дзейнасці хрысціянскага духавенства ў канцы XIX – пачатку XX стст.
14. Канфесійная палітыка ўлады ў 1920-х – 1930-х гадах.
15. Саюз ваяўнічых бязбожнікаў.
16. Праваслаўная царква ў 1920-х – 1930-х гадах.
17. Каталіцкі касцёл у 1920-х – 1930-х гадах.
18. Канфесійная палітыка Польскай дзяржавы ў Заходняй Беларусі.
19. Канфесійная сітуацыя ў Заходняй Беларусі пасля ўз'яднання з БССР.
20. Рэлігійнае жыццё на Беларусі ў гады Вялікай Айчыннай вайны.
21. Духавенства і пытанні супраціўлення і калабарацыі.
22. Дзяржаўная канфесійная палітыка ў першыя пасляваенныя гады.
23. Узмацненне палітычнага ўціску ў гады палітычнай «адлігі».
24. Лібералізацыя і аднаўленне наступлення на рэлігійнае жыццё ў часы «застоя».
25. Сістэмны крызіс сацыялістычнай сістэмы і лібералізацыя рэлігійнага жыцця ў канцы 1980-х – пачатку 1990-х гадоў.
26. Канфесійная палітра сучаснага беларускага грамадства.
27. Дзяржаўная рэлігійная палітыка на сучасным этапе: у пошуках аптымальнай мадэлі.
28. Рэлігія і царква ў сучасным беларускім грамадстве: праблемы і перспектывы.
29. Праваслаўная царква на сучасным этапе.
30. Каталіцкі касцёл на сучасным этапе.
31. Пратэстанцкія плыні на сучасным этапе.

5. ПРАТАКОЛ УЗГАДНЕННЯ ВУЧЭБНАЙ ПРАГРАМЫ З ІНШЫМІ ДЫСЦЫПЛІНАМІ СПЕЦЫЯЛЬНАСЦІ

Назва дысцыпліны, з якой патрабуецца ўзгадненне	Назва кафедры	Прапановы аб зменах у змесце вучэбнай праграмы па вывучаемай дысцыпліне	Прынятае рашэнне (№ пратакола, дата)
Гісторыя Беларусі	Кафедра айчыннай і ўсеагульнай гісторыі		
Гістарыяграфія гісторыі Беларусі	Кафедра айчыннай і ўсеагульнай гісторыі		
Гісторыя рэлігіі	Кафедра айчыннай і ўсеагульнай гісторыі		
Гісторыя Расіі і Украіны	Кафедра айчыннай і ўсеагульнай гісторыі		
Канфесійная гісторыя Беларусі X – XVIII стагоддзяў	Кафедра айчыннай і ўсеагульнай гісторыі		